

Justyna Sekuła (<https://orcid.org/0000-0002-5593-7082>)

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Studencka postędyca tłumaczenia maszynowego na zajęciach translatorycznych

1. Progres nowoczesnych rozwiązań technologicznych w związku z pandemią Covid-19

Rozwój pandemii Covid-19 wymusił wiele zmian w dotychczasowym funkcjonowaniu licznych obszarów przestrzeni publicznej. Ze względu na konieczność zapewnienia w tym czasie ciągłości funkcjonowania istotnych sektorów życia publicznego, takich jak np. edukacja, opieka zdrowotna, dostęp do urzędów państwowych, w niezwykle szybkim tempie wprowadzane były rozwiązania technologiczne umożliwiające efektywną współpracę międzyludzką oraz możliwie jak najbardziej satysfakcjonujące korzystanie z usług. Przykładami takich rozwiązań są rozbudowane funkcje platformy e-PUAP¹ (elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej), umożliwiającej komunikację przedsiębiorców i obywateli z jednostkami administracji publicznej, czy też w sektorze zdrowia publicznego – teleporady². W opinii Renaty Walczak i in.³ już dawno zauważalny był potencjał wykorzystania technologii komunikacyjnych i informacyjnych dla potrzeb medycyny, natomiast dopiero pojawienie się pandemii Covid-19 umożliwiło ich intensywny rozwój. Tę myśl można odnieść również do innych obszarów życia. Znaczna część rozwiązań technologicznych wdrożonych podczas pandemii pozostała do dyspozycji obywateli już po jej wygaśnięciu. Część z nich ewoluowała do jeszcze bardziej zaawansowanych rozwiązań, czego przykład może stanowić marka Nano⁴, tzn. rozwiązań bezobsługowych w handlu, umożliwiających bezobsługowe dokonywanie zakupów w sklepach stacjonarnych⁵. Nowoczesne rozwiązania technologiczne, w tym z wykorzystaniem coraz to lepiej rozwiniętej sztucznej

¹ <https://www.gov.pl/web/gov/zalatwiaj-sprawy-urzedowe-przez-internet-na-epuap> [dostęp: 2.08.2023 r.].

² <https://pacjent.gov.pl/aktualnosc/nowe-zasady-korzystania-z-porad-lekarskich> [dostęp: 2.08.2023 r.].

³ Walczak, Renata i in. *Wymiary oceny satysfakcji lekarzy z wykorzystania systemu teleporad. Perspektywa badawcza w Polsce*. (W:) Przegląd organizacji, 3/2022, s. 21–22, [https://przegladorganizacji.pl/arttykul/2022/10.33141 po.2022.03.02](https://przegladorganizacji.pl/arttykul/2022/10.33141%20po.2022.03.02) [dostęp: 2.08.2023 r.].

⁴ https://zabkagroup.com/pl/convenience/nano/?gclid=EAIAIQobChMIhNz5ldTn_QIVltwY-Ch0jxgD4EAAYASAAEgIFFPD_BwE [dostęp: 2.08.2023 r.].

⁵ <https://www.propertydesign.pl/design/185/autonomiczne-sklepy-bezobslugowe-zabka-nano-podbily-krakowskie-biurowce-globalworth,38625.html> [dostęp: 2.08.2023 r.].

inteligencji, są wprowadzane także dla branży tłumaczeniowej. Ich przykładami mogą być translatory *Google Translate*⁶ i *DeepL*⁷ czy też *ABBYY TextGrabber*⁸ – aplikacja przeznaczona dla urządzeń mobilnych, umożliwiająca przekształcenie smartfona w inteligentny skaner, szybkie zeskanowanie dowolnego dokumentu, paragonu, książki oraz dynamiczne przetłumaczenie go na pożądaną język docelowy. Wpływ nowoczesnych technologii na branżę tłumaczeniową i praktykę wykonywania zawodu tłumacza jest coraz bardziej dostrzegalny. Dostępne narzędzia wspierające pracę tłumaczy są nieustannie doskonalone przez ich twórców w celu zapewnienia jak największej efektywności w pracy z nimi. W dalszej części artykułu zostanie podjęta kwestia uwzględnienia opisanego rozwoju technologicznego przede wszystkim w jednostkach kształcenia wyższego, ale także w jednostkach kształcenia ponadpodstawowego.

2. Tłumaczenie maszynowe i postędyca tłumaczenia – realia edukacyjne i rynkowe

Jak pisze Łucja Biel⁹: „od zawodowych tłumaczy oczekuje się umiejętności pracy z technologiami tłumaczeniowymi – kompetencje techniczne są uważane przez normę ISO 17100 (...) za składową kompetencji tłumaczy (ISO 2015: 9)”. W celu przygotowania kształcących się na różnych etapach edukacyjnych, w tym zwłaszcza na kierunkach tłumaczeniowych, do jak najlepszego odnalezienia się na późniejszym rynku pracy oraz w realiach biznesowych, niezbędne jest wprowadzanie w cyklach kształcenia przedmiotów, za pomocą których kształcący się będą się uczyć wykorzystywać nowoczesne technologie w tłumaczeniu. Posiadanie przez jednostki kształcenia ponadpodstawowego i wyższego odpowiednich sal z nowoczesnym sprzętem komputerowym czy też dysponowanie tabletami lub smartfonami w celach edukacyjnych jest warunkiem kluczowym dla kształcenia umiejętności korzystania z nowoczesnych rozwiązań technologicznych, w tym zwłaszcza na zajęciach translatorskich. Jak najlepsze przygotowanie kształcących się do podjęcia zatrudnienia czy też prowadzenia własnej działalności gospodarczej na współczesnym rynku tłumaczeniowym wymaga nie tylko znajomości dobrych zasad i praktyk pracy tłumacza pisemnego, które szeroko omawia Zbigniew Nadstoga¹⁰, lecz także posiadania odpowiednich umiejętności cyfrowych, umiejętności korzystania z dostępnych pomocy tłumaczeniowych w sposób krytyczny, jako narzędzi wspierających tłumaczenie, a nie traktowania ich jako źródła bezbłędnych tłumaczeń i narzędzi mogących w pełni zastąpić konieczność kształcenia własnej kompetencji tłumaczeniowej oraz

⁶ <https://translate.google.pl/?hl=pl> [dostęp: 2.08.2023 r.].

⁷ <https://www.deepl.com/pl/translator> [dostęp: 2.08.2023 r.].

⁸ <https://www.komputerswiat.pl/poradniki/programy/mobilny-skaner-z-funkcja-tlumacza-za-darmo-dla-czytelnikow-komputer-swiata/qxqvng> [dostęp: 2.08.2023 r.].

⁹ Biel, Łucja: *Postędyca tłumaczeń maszynowych*. (W:) *Lingua Legis*, 29/2021, s. 11–34.

¹⁰ Nadstoga, Zbigniew. *Tłumaczenie pisemne – aspekty rynkowe i warsztatowe*. (W:) Bogusława, Whyatt, Zbigniew, Nadstoga, Agnieszka, Chmiel (red.), *Tłumacz – praktyczne aspekty zawodu*. Poznań 2016, s. 11–42.

własnej wiedzy dziedzinowej z zakresu tematyki tłumaczonego tekstu wyjściowego¹¹. Podobnego zdania na temat CAT-ów i tłumaczenia maszynowego jest Olga Witczak¹², a jej słowa nie tracą również obecnie na aktualności:

Czy postępująca automatyzacja niektórych etapów procesu tłumaczenia to powód do obaw, że maszyny wkrótce odbiorą nam chleb? Tutaj trzeba oddzielić fikcję fantastyczno-naukową, która tworzy dystopijne scenariusze ze sztuczną inteligencją w roli głównej od tworzenia narzędzi, które coraz lepiej będą służyć człowiekowi – tłumaczowi. CAT-y bez tłumacza są bezużyteczne. Tłumaczenie maszynowe nie osiągnie doskonałości droida C-3P0 z Gwiezdných Wojen jeszcze przez bardzo długi czas, jeśli w ogóle.

Na wzrost znaczenia tłumaczeń maszynowych nie tylko w użyciu codziennym, np. podczas podróży zagranicznych osób prywatnych, lecz także w życiu zawodowym, uwagę zwracają Artur Dariusz Kubacki i Magdalena Łomzik¹³. Ich zdaniem coraz więcej osób prywatnych i firm z różnych branż używa maszynowych systemów tłumaczeniowych. Duże przedsiębiorstwa rozwijają nawet własne programy komputerowe w celu jeszcze lepszego dopasowania do specyficznych potrzeb danej branży. Tłumaczenia maszynowe, jak piszą w dalszej części swojego artykułu, mogą być obecnie traktowane jako wydajna pomoc tłumaczeniowa, która może ułatwić i usprawnić pracę tłumacza – człowieka¹⁴. Łucja Biel¹⁵ zwraca uwagę na fakt, że surowego tłumaczenia maszynowego nadal nie można traktować jako tłumaczenia dorównującego tłumaczeniu sporządzonemu przez człowieka, a korzystanie z tłumaczenia maszynowego w celach profesjonalnych, bez dokonania jego postędyki, może mieć negatywne skutki wizerunkowe, finansowe, prawne czy polityczne.

3. Opis eksperymentu dydaktycznego z zakresu studenckiej postędyki tłumaczenia maszynowego

W przeprowadzonym eksperymencie dydaktycznym wzięło udział dziesięciu studentów Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, odbywających studia drugiego stopnia na kierunku filologia germańska. Ich zadaniem było dokonanie samodzielnej postędyki tłumaczenia maszynowego tekstu pt. *Amtsgericht: Aufbau und Zuständigkeiten im Zivil- und Strafprozess* (oryginalnie w wersji niemieckojęzycznej), pochodzącego

¹¹ Sekuła, Justyna. *Wyroki sądowe jako przedmiot tłumaczenia poświadczanego w translodydaktyce*. Kraków 2021, s. 254–263.

¹² Witczak, Olga. *Tłumaczenie kontra maszyny, czyli o tłumaczeniu wspomaganym komputerowo*. (W:) Bogusława, Whyatt, Zbigniew, Nadstoga, Agnieszka, Chmiel (red.), *Tłumacz – praktyczne aspekty zawodu*. Poznań 2016, s. 229.

¹³ Kubacki, Artur Dariusz, Łomzik, Magdalena. *Einsatz des maschinellen Übersetzers eTranslation beim Übersetzen von kartellbezogenen Rechtsakten*. (W:) Artur Dariusz, Kubacki, Piotr, Sulikowski, (red.), *Translation Landscapes – Internationale Schriften zur Übersetzungswissenschaft*, Band 5. Hamburg 2022, s. 93–94.

¹⁴ *Ibidem*, s. 95.

¹⁵ Biel, Łucja. *Postędyca tłumaczeń maszynowych*. (W:) *Lingua Legis*, 2021/29, s. 17.

z niemieckiej strony internetowej¹⁶. Tłumaczenie maszynowe przedłożone studentom do dokonania jego postędyjki zostało sporządzone przez nauczyciela przekładu z wykorzystaniem tłumacza *DeepL*¹⁷. Na zapoznanie się z tłumaczeniem oraz dokonanie jego samodzielnej postędyjki studenci otrzymali godzinę. Elementy podlegające ich zdaniem korekcie mieli zaznaczyć graficznie poprzez ich podkreślenie, a obok zapisać propozycję poprawy danego fragmentu. Dokonując postędyjki tłumaczenia, studenci mogli korzystać z pomocy w postaci smartfonów z dostępem do Internetu, mieli również do dyspozycji oryginalny tekst wyjściowy w języku niemieckim. Celami przeprowadzonego eksperymentu dydaktycznego było: (1) określenie, jakie błędne rozwiązania translacyjne zawarte w tłumaczeniu maszynowym studenci byli w stanie zauważyć i poprawić; (2) wskazanie, jakich fragmentów nie poprawili lub poprawili je błędnie; (3) ocena konieczności kształcenia umiejętności z zakresu postędyjki tłumaczeń maszynowych na zajęciach translacyjnych w odniesieniu do przeprowadzonego eksperymentu. W poniższej tabeli przedstawia się wyniki analizy jakościowej studenckiej postędyjki tłumaczeń maszynowych. W pierwszej kolumnie podano numer przykładu, w drugiej oryginalny fragment tekstu wyjściowego, w trzeciej błędne fragmenty tłumaczenia maszynowego tego fragmentu, natomiast w kolumnie czwartej propozycje korekt danego fragmentu zasugerowanych przez studentów:

Tabela 1. Analiza jakościowa studenckiej postędyjki tłumaczeń maszynowych

Nr przykładu	Oryginalny fragment tekstu wyjściowego	Jego tłumaczenie maszynowe	Korekty studenckie ¹⁸
1.	Das Amtsgericht bildet in Deutschland die unterste Gerichtsbarkeitsstufe (...)	Sąd lokalny jest najniższym szczeblem sądownictwa (...)	Sąd lokalny jest najniższym szczeblem sądownictwa (...) Sąd rejonowy stanowi najniższy szczebel sądownictwa (...)
2.	Zivilverfahren werden am Amtsgericht generell nur durch Einzelrichter entschieden.	W postępowaniu cywilnym w sądzie rejonowym orzekają z reguły tylko <u>sędziowie jednoosobowi</u> .	W postępowaniu cywilnym w sądzie rejonowym orzekają z reguły tylko <u>sędziowie jednoosobowi</u> . W postępowaniach cywilnych w sądzie rejonowym orzekają z reguły tylko jednosobowe składy sędziowskie . W postępowaniach cywilnych w sądzie rejonowym orzekają z reguły tylko sędziowie zasiadający jednoosobowo .

¹⁶ <https://www.juraforum.de/lexikon/amtsgerecht> [dostęp: 2.08.2023 r.].

¹⁷ <https://www.deepl.com/pl/translator?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F> [dostęp: 2.08.2023 r.].

¹⁸ Boldem oznaczono poprawne, podkreśleniem niepoprawne propozycje korekt. Powielających się propozycji korekt studenckich nie dublowano w tabeli, ujęto je liczbowo w tabeli drugiej.

Nr przy- kładu	Oryginalny fragment tekstu wyjściowego	Jego tłumaczenie maszynowe	Korekty studenckie ¹⁸
3.	Im Rahmen von Strafverfahren ist dies auch möglich, allerdings können hierbei auch Schöffengerichte zurate gezogen werden.	Jest to możliwe również w postępowaniu karnym, ale można też sięgnąć po sądy z sędziami świeckimi.	<p>Jest to możliwe również w postępowaniu karnym, <u>jednak możliwe jest</u> w tym przypadku również zasięgnięcie <u>porady sądów ławniczych.</u></p> <p>Jest to możliwe również w postępowaniu karnym, <u>w którym orzekać może również sąd ławników.</u></p> <p>Jest to możliwe również w postępowaniu karnym, <u>ale można też sięgnąć po sądy z sędziami świeckimi.</u></p> <p>W ramach postępowania karnego jest to także możliwe, <u>wprawdzie może to zostać również skonsultowane z sądami ławniczymi.</u></p> <p>Jest to możliwe również w postępowaniach karnych, jednak możliwe jest w tym przypadku również zaangażowanie sądów ławniczych.</p> <p>Jest to możliwe również w postępowaniach karnych, ale można tutaj sięgnąć pomocniczo po sądy ławnicze.</p>
4.	Nach § 13 GVG [Gerichtsverfassungsgesetz] gehören sowohl die Zivilsachen (...)	Zgodnie z § 13 GVG [ustawy o konstytucji sądów] (...)	<p>Zgodnie z § 13 GVG [ustawy o konstytucji sądów] (...)</p> <p>Zgodnie z § 13 GVG [niemieckiej ustawy o ustroju sądów powszechnych] (...)</p> <p>Zgodnie z § 13 GVG [ustawy o ustroju sądów powszechnych] (...)</p>
5.	(...) Familiensachen und Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (...)	(...) sprawy rodzinne i sprawy z zakresu dobrowolnej jurysdykcji (...)	<p>(...) sprawy rodzinne i sprawy z zakresu dobrowolnej jurysdykcji (...)</p> <p>(...) sprawy rodzinne i sprawy z zakresu <u>sądownictwa powszechnego</u> (...)</p> <p>(...) sprawy rodzinne i sprawy z zakresu sądownictwa nieprocesowego (...)</p>

Nr przy- kładu	Oryginalny fragment tekstu wyjściowego	Jego tłumaczenie maszynowe	Korekty studenckie ¹⁸
6.	Ohne Rücksicht auf diesen Streitgegenstandswert sind die Amtsgerichte insbesondere in folgen- den Fällen zuständig: (...) – Mahnverfahren; (...)	Niezależnie od tej kwoty będącej przedmiotem sporu (...): – <u>w postępowa- niach dotyczących</u> <u>oszustwa;</u> (...)	Niezależnie od tej kwoty będącej przedmio- tem sporu (...): – <u>w postępowaniach dotyczących oszustwa;</u> (...) Niezależnie od tej kwoty będącej przedmio- tem sporu (...): – w postępowaniach upominawczych; (...)
7.	(vgl. § 23a Absatz 1 Nr. 1 GVG)	(por. § 23a ust. 1 nr 1 GVG)	(por. § 23a ust. 1 <u>nr 1 GVG</u>)
8.	Das Amtsgericht ist auch für Anliegen der freiwilligen Gerichtsbarkeit zu- ständig.	Do sądu rejo- nowego <u>należą</u> <u>również sprawy</u> <u>o dobrowolnej</u> <u>właściwości.</u>	Do sądu rejonowego należą również <u>sprawy</u> <u>o sądownictwie nieprocesowym.</u> Do sądu rejonowego <u>należą</u> również sprawy <u>o dobrowolnej właściwości.</u> Sąd rejonowy jest również <u>odpowiedzialny</u> <u>za sądownictwo nieprocesowe.</u> Do właściwości sądu rejonowego należą również sprawy z zakresu sądownictwa nieprocesowego.

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli drugiej zawarto wyniki analizy kwantytatywnej studenckiej postędyjki tłumaczeń maszynowych:

Tabela 2. Analiza kwantytatywna studenckiej postędyjki tłumaczeń maszynowych

Nr przykładu	Poprawiono	Poprawiono w %	Nie poprawiono lub poprawiono błędnie	Nie poprawiono lub poprawiono błędnie w %
1.	9	90	1	10
2.	4	40	6	60
3.	2	20	8	80
4.	5	50	5	50
5.	6	60	4	40
6.	9	90	1	10
7.	0	0	10	100
8.	1	10	9	90

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z powyższych zestawień tabelarycznych, studenci mieli najmniej trudności z poprawą przykładu pierwszego, a więc podaniem właściwego ekwiwalentu dla *das Amtsgericht* – sąd rejonowy (90% poprawnych propozycji korekt), oraz przykładu szóstego, czyli zaproponowaniem polskiego ekwiwalentu dla niemieckiego *die Mahnverfahren* – postępowania upominawcze¹⁹ (90% poprawnych propozycji korekt). Na miejscu drugim pod względem poprawnych propozycji korekt znajduje się *die freiwillige Gerichtsbarkeit* – sądownictwo nieprocesowe²⁰ (60% poprawnych propozycji), na trzecim przykład czwarty, dotyczący nazwy ustawy *das Gerichtsverfassungsgesetz* – (niemiecka) ustawa o ustroju sądów powszechnych²¹ (50% poprawnych propozycji). Nikt z ankietowanych nie dokonał korekty w przykładzie siódmym, dotyczącym skrótu *Nr.* (100% braku korekt), oznaczającego w podanym kontekście pkt 1 ustawy o ustroju sądów powszechnych. Problematyczna dla studentów biorących udział w eksperymencie była również korekta przykładu ósmego – *Das Amtsgericht ist auch für Anliegen der freiwilligen Gerichtsbarkeit zuständig* (aż 90% brak korekt lub niepoprawne korekty). Studenci dostrzegli konieczność dokonania korekty tego fragmentu, natomiast poprzez zaproponowane korekty dokonali oni zmiany sensu treści tekstu wyjściowego, czyli popełnili de facto błąd krytyczny, dlatego też tych propozycji nie można uznać za poprawne. Problematyczna dla studentów okazała się również korekta przykładu trzeciego, a mianowicie zdania: *Im Rahmen von Strafverfahren ist dies auch möglich, allerdings können hierbei auch Schöffengerichte zurate gezogen werden* (80% brak korekt lub niepoprawne korekty). Podobnie jak w przykładzie poprzednim, dostrzeżona została tutaj konieczność dokonania korekty fragmentu tłumaczenia maszynowego, natomiast znaczna część propozycji korekt doprowadziła do zniekształcenia sensu treści tekstu wyjściowego. Spore trudności studenci mieli również z przykładem drugim, tj. zdaniem: *Zivilverfahren werden am Amtsgericht generell nur durch Einzelrichter entschieden* (60% brak korekt lub niepoprawne korekty). Większość studentów pozostawiła tutaj liczbę pojedynczą rzeczownika *das Zivilverfahren* (choć po formie czasownika *werden* wiadomo, że chodzi o liczbę mnogą) oraz tłumaczenie *die Einzelrichter* jako *sędziowie jednoosobowi*, tak jak zaproponował to *DeepL*.

4. Wnioski dotyczące kształcenia w zakresie postędyki tłumaczeń maszynowych w obecnych realiach postpandemicznych i na zajęciach translatorycznych

Z jednej strony, z powodu pandemii Covid-19 rozwój nowoczesnych technologii mających na celu usprawnić codzienne funkcjonowanie jest jeszcze

¹⁹ Kilian, Alina, Kilian, Agnieszka. *Słownik języka prawniczego i ekonomicznego niemiecko-polski. Wörterbuch des Rechts- und Wirtschaftssprache Deutsch-Polnisch*. Warszawa 2021, s. 473.

²⁰ *Ibidem*, s. 318.

²¹ *Ibidem*, s. 319.

szybszy, niż zapewne zakładano, że będzie jeszcze kilka lat temu. Coraz to doskonalsze narzędzia udostępniane są także tłumaczom w celu usprawnienia i ułatwienia ich codziennej pracy nad zleceniami tłumaczeniowymi. Z drugiej strony, przymus kształcenia się w formie zdalnej w trakcie pandemii obniżył aktualnie atrakcyjność zdalnych form pracy oraz wykorzystywania w trakcie zajęć dostępnych narzędzi cyfrowych. Ponadto przymus kształcenia w formie zdalnej miał destrukcyjny wpływ na zdrowie psychiczne uczących się, stąd też może to aktualnie doprowadzić do mniejszej potrzeby zaopatrywania jednostek kształcenia ponadpodstawowego i wyższego w nowoczesne technologie, laptopy, tablety, smartfony, w celu ich wykorzystywania w trakcie zajęć, w tym zajęć translatorskich. Jak podkreśla jednak Łucja Biel²², zawodowi tłumacze powinni umieć pracować z nowoczesnymi technologiami tłumaczeniowymi. Warto więc doposażać jednostki kształcenia w odpowiednie zaplecze sprzętowe i technologiczne, gdyż tylko w takich warunkach możliwe jest kształcenie zgodne z aktualnymi potrzebami i możliwościami rynku tłumaczeniowego, a więc kształcenie w kierunku branżowym, łączenie nauki z biznesem. Oczywiście przy zapewnieniu tych warunków trudne zadanie spoczywa na translodydaktykach, którzy przez dobór odpowiednich ćwiczeń na zajęciach translatorskich mają zachęcić osoby kształcące się (po wygaśnięciu pandemii) do korzystania z nowoczesnych technologii w trakcie swojej edukacji, ale może właśnie jak największe przybliżenie realiów nauczania i sposobu pracy na zajęciach tłumaczeniowych do rzeczywistości zawodowej będzie dla nich czynnikiem motywującym. Jak wynika z opisywanego w niniejszym przyczynku eksperymentu dydaktycznego, studenci są w stanie w pewnym stopniu dokonać postędykcji tłumaczenia maszynowego, ale nie w 100% poprawnie. Kształcenie w zakresie postędykcji na zajęciach translatorskich powinno im przede wszystkim uświadomić, że pomimo wielu rozwiniętych pomocy technologicznych tłumacz nie może zdać się w całości tylko na nie. Ćwiczenia w zakresie postędykcji powinny obejmować nauczanie zamieszczania danych partii tekstu w programach do tłumaczenia maszynowego, co ma wpływ na stopień poprawności uzyskanego tłumaczenia, o czym szerzej pisze w swoim artykule Marek Gładysz²³. Ponadto istotne jest wspólne (kształcący się – wykładowca) dokonywanie na zajęciach translatorskich postędykcji tłumaczenia maszynowego, ze zwróceniem szczególnej uwagi na specyfikę tłumaczonego tekstu (występowanie terminologii specjalistycznej, nazw obcojęzycznych aktów prawnych, podział aktów prawnych na paragrafy, ustępy, punkty, litery itd.). Kształcący się na kierunkach translatorskich powinni wiedzieć, na jakie elementy danego rodzaju tekstu szczególnie należy zwrócić uwagę podczas dokonywania postędykcji tłumaczenia maszynowego, ponieważ z tymi konkretnymi elementami tekstu translatory nie

²² Biel, Łucja. *Postędykcja tłumaczeń maszynowych*. (W:) *Lingua Legis*, 2021/29, s. 11.

²³ Gładysz, Marek. *Zur Vorbereitung der Texte bei der maschinellen Übersetzung*. (W:) Artur Dariusz, Kubacki, Piotr, Sulikowski (red.), *Von der Fachübersetzung zur literarischen Übersetzung* (=Translation Landscapes – Internationale Schriften zur Übersetzungswissenschaft). Band 7. Göttingen 2023.

radzą sobie w sposób satysfakcjonujący, za pomocą jakich źródeł weryfikować poprawność proponowanych ekwiwaleatów oraz jak pracować z danym tłumaczeniem maszynowym pod względem stylistycznym, aby stworzyć produkt końcowy w pełni satysfakcjonujący tłumacza i zleceniodawcę. Im wcześniej kształcący się zapoznają się z możliwościami wykorzystania nowoczesnych technologii w przekładzie, a zwłaszcza z ich ograniczeniami, tym doskonalsze umiejętności będą posiadać już na etapie kształcenia wyższego, a później w realiach zawodu tłumacza.

Bibliografia

- Biel, Łucja. 2021. *Postędyca tłumaczeń maszynowych*. (W:) *Lingua Legis*, 29, s. 11–34.
- Gładysz, Marek. 2023. *Zur Vorbereitung der Texte bei der maschinellen Übersetzung*. (W:) Artur Dariusz, Kubacki, Piotr, Sulikowski (red.), *Von der Fachübersetzung zur literarischen Übersetzung* (=Translation Landscapes – Internationale Schriften zur Übersetzungswissenschaft). Band 7. Göttingen: V&R Unipress, s. 75–92.
- Kilian, Alina, Kilian, Agnieszka. 2021. *Słownik języka prawniczego i ekonomicznego niemiecko-polski. Wörterbuch des Rechts- und Wirtschaftssprache Deutsch-Polnisch*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Kubacki, Artur Dariusz, Łomzik, Magdalena. 2022. *Einsatz des maschinellen Übersetzers eTranslation beim Übersetzen von kartellbezogenen Rechtsakten*. (W:) Artur Dariusz, Kubacki, Piotr, Sulikowski (red.), *Translation Landscapes – Internationale Schriften zur Übersetzungswissenschaft*, Band 5. Hamburg: Verlag Dr. Kovač, s. 93–119.
- Sekula, Justyna. 2021. *Wyroki sądowe jako przedmiot tłumaczenia poświadczanego w translodydaktyce*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.
- Nadstoga, Zbigniew. 2016. *Tłumaczenie pisemne – aspekty rynkowe i warsztatowe*. (W:) Bogusława, Whyatt, Zbigniew, Nadstoga, Agnieszka, Chmiel (red.), *Tłumacz – praktyczne aspekty zawodu*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, s. 11–42.
- Walczak, Renata, Gierszewska, Grażyna, Bitkowska, Agnieszka. 2022. *Wymiary oceny satysfakcji lekarzy z wykorzystania systemu teleporad. Perspektywa badawcza w Polsce*. (W:) *Przegląd organizacji*, 3/2022, s. 21–22, [https://przegladorganizacji.pl/artukul/2022/10.33141 po_2022.03.02](https://przegladorganizacji.pl/artukul/2022/10.33141_po_2022.03.02) [dostęp: 2.08.2023 r.].
- Witczak, Olga. 2016. *Tłumaczenie kontra maszyny, czyli o tłumaczeniu wspomaganym komputerowo*. (W:) Bogusława, Whyatt, Zbigniew, Nadstoga, Agnieszka, Chmiel (red.), *Tłumacz – praktyczne aspekty zawodu*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, s. 201–231.
- Netografia
https://zabkagroup.com/pl/convenience/nano/?gclid=EAIAIQobChMIhNz5ldTn_QIVltwYCh0jxgD4EAAAYASAAEgIFFPD_BwE [dostęp: 2.08.2023 r.].
https://www.propertydesign.pl/design/185/autonomiczne_sklepy_bezobsługowe_zabka_nano_podbily_krakowskie_biurowce_globalworth,38625.html [dostęp: 2.08.2023 r.].

<https://translate.google.pl/?hl=pl> [dostęp: 2.08.2023 r].
<https://www.deepl.com/pl/translator> [dostęp: 2.08.2023 r].
<https://www.komputerswiat.pl/poradniki/programy/mobilny-skaner-z-funkcja-tlumacza-za-darmo-dla-czytelnikow-komputer-swiata/qxqvng> [dostęp: 2.08.2023 r].
<https://www.juraforum.de/lexikon/amtsgericht> [dostęp: 2.08.2023 r].
<https://www.gov.pl/web/gov/zalatwiaj-sprawy-urzedowe-przez-internet-na-epuap> [dostęp: 2.08.2023 r].
<https://pacjent.gov.pl/aktualnosc/nowe-zasady-korzystania-z-porad-lekarskich> [dostęp: 2.08.2023 r].
<https://www.deepl.com/pl/translator?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F> [dostęp: 2.08.2023 r].

Słowa kluczowe

tłumaczenie maszynowe, postędycja, eksperyment dydaktyczny, studia wyższe, nowe technologie tłumaczeniowe

Abstract

Post-editing machine-translation by students in translation classes

The aim of the article is to analyze the modern technological solutions within the context of translation classes after the Covid-19 pandemic. For that purpose, the author describes authentic teaching experiences gathered while instructing students how to use modern digital tools. Furthermore, the impact of the post-pandemic reality on higher and secondary education institutions as well as the current market situation are considered. The author takes into account the relationships between the factors mentioned above and the post-editing of machine translation. Finally, the article discusses a teaching experiment based on the post-editing of a machine translation by students during a translation class and suggests a few conclusions for teaching post-edition.

Keywords

machine translation, post-editing, teaching experiment, higher education, new technologies in translation